

Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of the Faculty of Education
Yıl/Year: 2023 ♦ Cilt/Volume: 7 ♦ Sayı/Issue: 12, s. 86-96

ÖĞRETMENLERİN İLETİŞİM KAYGISIYLA, SINIF İÇİ ETKİLİ İLETİŞİM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİSİ

İbrahim TAŞDEMİR

Kahramanmaraş Onikişubat MEB Öğretmen, ibrahimtasdemir8@gmail.com

Orcid: [0000-0003-0935-8933](https://orcid.org/0000-0003-0935-8933)

Ömer ÜNAL

Sakarya Karasu MEB Öğretmen, omerunal4314@gmail.com

Orcid: [0009-0006-6213-9528](https://orcid.org/0009-0006-6213-9528)

Hasan PURTAŞ

Kahramanmaraş Onikişubat MEB Öğretmen hasanpurtas@gmail.com

Orcid: [0000-0002-1713-4780](https://orcid.org/0000-0002-1713-4780)

Özet

Bu çalışma öğretmenlerin iletişim kaygısıyla, sınıf içi etkili iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi öğretmen görüşlerine göre incelemek amacıyla yapılmıştır. Nicel bir çalışma olan bu araştırma, betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında görev yapan MEB'e bağlı anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "İletişim Kaygısı Ölçeği (İKÖ-24)" ile "Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algı Ölçeği (SEİBÖ-23)" ve "Kişisel Bilgi Formu (araştırmacılar tarafından hazırlanan)" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin iletişim kaygılarıyla sınıf içi etkili iletişim becerileri arasındaki ilişkinin "negatif yönde $r=-.39$ (orta düzey) olduğu görülmüştür. Demografik değişkenlerde ise herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim Kaygısı, Etkili İletişim, Sınıf İçi İletişim, Öğretmen Becerileri.

THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' COMMUNICATION APPREHENSION AND EFFECTIVE CLASSROOM COMMUNICATION SKILLS

Abstract

This study was conducted to examine the relationship between teachers' communication apprehension and effective classroom communication skills, according to teachers' opinions. This research, which is a quantitative study, was designed in a descriptive survey model. The population of the research consists of teachers working in kindergartens, primary schools, secondary schools and high schools affiliated with the Ministry of Education in the 2019-2020 academic year. "Communication Apprehension Scale (İKÖ-24)", "Effective Classroom Communication Skills Perception Scale (SEİBÖ-23)" and "Personal Information Form (prepared by researchers)" were used as data collection tools in the research. As a result of the research, it was seen that the relationship between teachers' communication concerns and effective communication skills in the classroom was "negatively $r = -.39$ (medium level). No significant differences were detected in demographic variables.

Key Words: Communication Apprehension, Effective Communication, Classroom Communication, Teacher Skills.

Giriş

Kendini ifade etme ve hayatını anlamlandırma adına insanoğlunun en çok ihtiyaç duyduğu bir kavram olan iletişim ile bunu etkileyen en önemli unsurlardan biri olan kaygı bu araştırmanın iki temel ögesi olarak belirlenmiş olup arasındaki ilişki araştırılmıştır.

İletişim insanoğlunun dünyaya gelişinden günümüze, sözlü sözsüz olarak başvurduğu en önemli araçlardan bir tanesidir. Bu yüzden birçok araştırmacı tarafından araştırma konusu olarak kullanılmıştır. Kaygı ise iletişim kadar eski bir araştırma konusu olmamasına rağmen insan psikolojisinin önemsendiği günümüz dünyasında iletişimi pozitif veya negatif yönde tetikleyen bir unsur olduğu yapılan literatür araştırmasında anlaşılmıştır. (Taşdemir ve Taşdemir, 2020).

İletişim en basit tanımla iki kişinin karşılıklı sözlü sözsüz etkileşimi olarak tanımlanabilir (Çakmak, 2018). İnsanlık tarihi boyunca iletişim, hayatın her alanında kullanılan teknolojinin ve yaşam tarzlarının değişimine göre kendine yeni tanımlar bulmaktadır. Latince “communis” sözcüğünden türeyen iletişim, “toplumsallaşma ve birliktelik” manalarını da kapsayan İngilizce “communication” sözcüğünün karşılığı olarak kullanılmaktadır (Gürgen, 1997: 9). Başka bir ifadeyle iletişim kişilerin maddi manevi her türlü duygu ve düşüncelerinin paylaşımı olarak da söylenilmektedir (Işık ve Biber, 2010: 12). “Kim, hangi kanal ve etkiyle, kime, ne diyor?” sorularına cevap aranması neticesinde ortaya çıkan anlam bütünlüğü iletişim olarak anlaşılmaktadır (Lasswell, 2007).

İnsanların kendilerini doğru anlama ve anlatma adına varsa sorunların çözümü için iletişimin en gerekli yol olduğu bilinmektedir. Etkili iletişimin gerçekleşmesi adına da bireylerin kaygıdan uzak birbirlerini anlama duygusunun ön planda olmaları, içten olmaları, çözüm odaklı yaklaşımları en çok üstünde durulan noktalar olarak varsayılmaktadır (Gülbahar ve Aksungur, 2018).

Etkili iletişim becerileri günümüz meslek gruplarının birçoğunda önemli olmasına rağmen insan yetiştirme sanatının odağında, mutfağında yer alan öğretmenlerin önemle dikkat edilmesi gerekli eksikliklerin belirlenmesi ve varsa etkileyen unsurların ortaya çıkarılması gerekmektedir (Taşdemir ve Taşdemir, 2020).

Kaygı ve iletişim birbirini tetikleyen hatta yeri geldiğinde birbirini olumsuz yönde etkileyen unsurlar olarak birçok araştırmacı tarafından dikkat çekilmektedir (Çakmak, 2018). Bu sebeple iki konu arasındaki ilişkinin araştırılıp sonuçların literatüre aktarılması önem arz etmektedir. Kaygı, sözlük anlamındaki ana temanın; kişinin başına geleceği varsayılan üzücü veya kötü bir olay neticesinde insan ruhunda meydana gelen korku ve gerilim olarak anlamlandırılmaktadır (Çakmak, 2018). Bir tıp terimi olarak kaygı ise; “kötü bir durum meydana gelecek düşüncesinin ortaya çıkardığı gerginlik duygusu” olarak tanımlanmıştır (TDK, 2013). Diğer bir tanımda ise kaygı endişe ve gamın sonucunda ortaya çıkan bir duygusal boşalma tepkisi olarak ifade edilmektedir (Freud, 2001: 111-112). Kişilerin iç dünyasında biriktirdiği düşünceleri ve yoğun olarak vakit harcadığı tepkileri, dış dünyaya aktarırken yaşadığı psikoloji; kaygısının ve stresinin artmasına neden olmaktadır. Bunu en aza indiren veya içindekileri dışa vurmada sorun yaşamayanlar etkili iletişimde önemli rol kat etmektedirler. Böylece yalnız yaşamadığının farkına varmaktalar, iç dünyalarını rahatça ifade ederek kendilerini rahat hissetmektedirler (Cüceloğlu, 2002: 78).

Kaygı, iletişimi aşırı etkileyen, bireyin bilişsel anlamda gerginliğini ortaya çıkaran korku ve tasa seviyesi olarak da tanımlanmaktadır (McCroskey, 1977; Mutlu, 2012: 153-156). Birey eğer kaygı içerisindeyse iletişimde iletmek istediği mesaj sürecinde, kendinden şüpheye düşmekte ve iletişimlerinin sekteye uğramasına neden olmaktadır (Çakmak, 2018).

Günümüz teknoloji dünyasında insanlar sosyal medya ve internet üzerinde iletişim kurmaya daha çok vakit harcadıkları yadsınamaz bir gerçekliktir. Eğitimin mihenk taşı olan öğretmenlerin sınıf içinde etkili iletişim kurmaları için iletişim kaygıları önemli bir etken olarak görülmektedir. Bu sebeple çalışmada iki konunun birbiriyle olan ilişkisi incelenmiş ve araştırmanın

istatistiksel sonuçlarına yer verilmiştir. Ayrıca yapılan literatür taraması neticesinde bu iki konunun birlikte daha önce araştırılmadığı ve aralarındaki ilişkilerin incelenmediği görülmüştür. Bu yönüyle irdelenecek olursa araştırmanın özgün bir araştırma olduğu söylenebilir. Bu araştırma öğretmenlerin iletişim kaygılarıyla, sınıf içi etkili iletişim becerileri arasındaki ilişkinin düzeyinin ölçülmesi; ayrıca cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmış farklılaşmadığı ölçülerek, elde edilen sonuçlara göre öğretmenlere öneriler sunulması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Öğretmenlerin iletişim kaygılarının, sınıf içi etkili iletişim becerilerine olan ilişkisinin ortaya çıkarılması ve öğretmenlerin kaygılarını kontrol edilerek sınıf içi etkili iletişim becerileri için önemle üzerinde durulması gerek bir konu olarak görülmektedir. Elde edilen sonuçların öğretmenlerle paylaşılarak hem kişisel olarak hem de sınıf içinde etkili iletişim adına öğretmenlerin davranış biçimlerini değerlendirmesi adına ve önlem almasına katkı sağlayacaktır. Bu yönüyle araştırma konusu öğretmenler için çok önem arz etmektedir. Ayrıca yapılan literatür taraması sonucunda her iki konunun bir arada yapıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle de araştırmanın özgün olduğu görülmektedir.

Araştırmanın amacı devletin resmî kurumlarında görev yapan öğretmenlerin iletişim kaygısının sınıf içi etkili iletişim becerileriyle arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Ayrıca öğretmenlerin iletişim kaygılarının ve sınıf içi etkili iletişim becerilerinin ne düzeyde algıladıkları ve demografik değişkenlerce değişip değişmediğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçlarla araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Öğretmenlerin İletişim Kaygılarının ve Sınıf İçi Etkili İletişim Becerilerinin katılımcıların görüşlerine göre düzeyleri nedir?
2. Öğretmenlerin İletişim Kaygıları ve Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algılarının katılımcıların cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar var mıdır?
3. Öğretmenlerin İletişim Kaygıları ile Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri arasındaki ilişki düzeyi nedir ve anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2019-2020 eğitim-öğretim yılı içerisinde Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesi ile Sakarya ili Karasu ilçesinde MEB'e bağlı anaokulu, ilkökul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin iletişim kaygılarıyla, sınıf içi etkili iletişim becerileri arasındaki ilişkinin cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu değişkenlerine farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmakla sınırlıdır.

Yöntem

Öğretmenlerin "iletişim kaygısıyla, sınıf içi iletişim becerileri arasındaki ilişkinin" araştırıldığı çalışmanın bu bölümünde araştırmanın "modeli", "katılımcılar", "veri toplama araçları", "toplanan verilerin analiz süreci" ile "araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik" bölümleri yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinin kullanılmasındaki amaç araştırmanın örneklem grubundan yola çıkarak genellemeler yapılabilmesinden ötürüdür (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Pozitivist bir geçmişe sahip olan betimsel tarama yöntemi, birden fazla ya da tek bir gerçeğin olduğunu ortaya çıkarmayı hedefleyen nicel araştırma yöntemlerinden bir tanesi olduğu ifade edilmektedir (Sim ve Wright, 2000). Betimsel tarama modeline göre nicel olarak verilerin toplanıp analiz edildiği araştırma konusu ya vardır ya da yoktur (Claydon, 2015).

Katılımcılar

Bu çalışmaya 2019-2020 eğitim öğretim yılı MEB’de görev yapan 204 öğretmenden oluşmaktadır. Çalışmaya katılım isteğe bağlı olarak elektronik ortamda alınmış olup katılımcıların onayı alınmıştır. Katılımcılara ait demografik özellikleri aşağıdaki Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo – 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Erkek	114	55,9 %
	Kadın	90	44,1 %
Eğitim Durumu	Lisans	190	93,1 %
	Yüksek Lisans	14	6,9 %
Medeni Durum	Evli	174	85,3 %
	Bekar	30	14,7 %

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada; elektronik ortamda hazırlanmış olan bilgi onam formu, kişisel bilgi formları; “İletişim Kaygısı Ölçeği (İKÖ-24)” ile “Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algı Ölçeği (SEİBÖ-23)” ölçme araçları veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma; 204 öğretmenden toplanan verilerin nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak, JAMOVI istatistik programıyla hesaplanan sonuçlara göre analiz edilmiştir. Araştırmada “İletişim Kaygısı Ölçeği (İKÖ-24)” ile “Sınıf İçi Etkili İletişim Becerileri Algı Ölçeği (SEİBÖ-23)” adlı iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır.

Ölçme aracı olarak kullanılan “İletişim Kaygısı Ölçeği (İKÖ-24)” 1977 yılında McCroskey tarafından hazırlanmış, 1985 yılında ise McCroskey ve arkadaşlarınınca geçerlik ve güvenilirlik çalışması tekrar edilmiştir. Bu çalışmada ise Çakmak V. (2018) tarafından Türkçe ’ye uyarlanmış hali kullanılmıştır. Güvenirlik katsayısı Cronch Alpha değeri 0.94 olarak kaydedilmiştir. İKÖ ölçme aracında “İKÖ_2’, ‘İKÖ_4’, ‘İKÖ_6’, ‘İKÖ_8’, ‘İKÖ_9’, ‘İKÖ_12’, ‘İKÖ_14’, ‘İKÖ_16’, ‘İKÖ_17’, ‘İKÖ_19’, ‘İKÖ_21’, ve ‘İKÖ_23” maddelerinin JAMOVI istatistik programında yapılan analizinde ters madde oldukları anlaşılmış olup düzenleme yapılarak güvenilirlik analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda Cronch Alpha $\alpha=.92$, McDonald’s $\omega=.94$ güvenilirlik katsayı değerlerinde olduğu görülmüştür. Toplam 24 maddeden oluşan bu ölçekte: “kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum” şeklinde beşli likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin özgün dili İngilizce’dir. İKÖ-24 ait bilgiler www.jamescmccroskey.com adresinde yayınlanmakta olup hem erişim adresinde hem de ölçme aracının bulunduğu çalışmada herhangi bir izin alınmadan ve ücret ödenmeden kullanılabileceği belirtilmektedir. Böyle ifadelerin yer almasına karşın ölçme aracıyla yetkili olduğu saptanan Dr. Lynda L. McCroskey’ den elektronik posta yoluyla kullanım izni alınmıştır. İKÖ-24 ölçeğinin Türkçe uyarlanmış halinin Çakmak, (2018) ’ın çalışmasında kullanmış olduğu son hali kullanılmıştır.

Diğer bir ölçme aracı olan SEİBÖ-23 ise Gülbahar ve Aksungur, (2018) tarafından geliştirilmiş olup Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı “ $\alpha=.81$ ” olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı “ $\alpha=.94$ ” ile McDonald’s $\omega=.94$ olarak görülmektedir. Ölçek 23 maddeli ve “Hiçbir Zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sık Sık”, “Her Zaman” şeklinde 5’li likert tipi bir ölçektir. Ters maddesi bulunmamaktadır. Geliştirenler tarafından ölçeğin doğrusal ve açıklayıcı faktör analizleri yapılmış olup ölçme aracının gayet yüksek bir güvenilirliğe sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmalarda ölçme araçlarının her birinin kendine has özelliklere ve değerlere sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu yüzden araştırmada yer alan değişkenler normalliğini belirlemek amacıyla çarpıklık (Skewness) değerine bakılmıştır. Normallik değerlerine göre araştırmanın parametrik mi yoksa non-parametrik mi olduğu tespit edilip istatistiksel sonuçlara göre analiz edilmesi gerekmektedir (Karagöz, 2010). Ayrıca çarpıklık (Skewness) normalliğin bileşenleri arasında kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu ifadelerden elde edilen bilgiler neticesinde ölçme araçlarımızın çarpıklık (Skewness ve Kurtosis) değerleri aşağıdaki tablo – 2’ye çıkarılmıştır.

Tablo – 2. Dağılımın Normalliği Testi

	ORT_SEİBÖ	ORT_İKÖ
Skewness	-.24	.79
Kurtosis	-.46	.97

Tablo – 2’de yer alan bilgilere göre her iki ölçme aracının da çarpıklık değerlerinin -1 ila +1 arasında olduğu görülmüştür. Bu istatistiksel verilere göre her iki ölçeğin de dağılımın normal olduğu saptanmıştır. Her iki ölçme aracında yer alan değişkenlere parametrik ve non-parametrik testlerden hangisinin kullanılması gerektiğini belirlemek adına Levene’s homojenlik testi yapılarak, bu sonuçlar neticesinde Mann Whitney – U testi, Kruskal Wallis testi ve Post Hoc (LSD) testlerinden araştırma sorusundaki değişkenlere göre uygun olanlar kullanılmıştır. Anlamlı farklılıkların derecesini belirlemek amacıyla eta-kare (η^2) hesaplaması yapılmıştır. Eta-Kare (η^2) puanları .00 ile 1.00 arasında değişir. .01, .06 ve .14 değerlerindeki eta-kare (η^2) değerleri sırasıyla küçük, orta ve büyük etki büyüklüğü olarak dikkate alınmıştır (Büyüköztürk, 2016).

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmanın genel amaçları ve alt problemleri doğrultusunda öğretmenlerin iletişim kaygıları ile sınıf içi etkili iletişim becerilerinin arasındaki ilişki ile ve demografik bilgi formunda yer alan değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olup olmadığı ile ilgili sonuçlara yönelik yorumlara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada yer verilen birinci alt problem: Öğretmenlerin iletişim kaygıları ölçeği (İKÖ) ile Sınıf İçi Etkili İletişim Beceri ölçeğinin (SEİBÖ) katılımcıların görüşlerine göre istatistiksel olarak değerlerini ortaya çıkarmaktır.

Tablo – 3 İKÖ-24 ve SEİBÖ-23 Maddelerin İstatistiksel Sonuçları

İKÖ	N	$\bar{x}$	ss	SEİBÖ	$\bar{x}$	ss
İKÖ_1	204	3,16	1,34	SEİBÖ_1	4,47	.59
İKÖ_2	204	2,80	1,22	SEİBÖ_2	4,39	.63
İKÖ_3	204	3,47	1,12	SEİBÖ_3	4,42	.59
İKÖ_4	204	3,34	1,23	SEİBÖ_4	4,32	.60
İKÖ_5	204	3,40	1,23	SEİBÖ_5	4,37	.59
İKÖ_6	204	3,41	1,13	SEİBÖ_6	4,28	.63
İKÖ_7	204	3,37	1,09	SEİBÖ_7	4,28	.59
İKÖ_8	204	3,50	1,02	SEİBÖ_8	4,24	.75
İKÖ_9	204	3,46	1,02	SEİBÖ_9	4,10	.76
İKÖ_10	204	3,86	.96	SEİBÖ_10	4,31	.63
İKÖ_11	204	3,89	.88	SEİBÖ_11	4,36	.59

İKÖ_12	204	3,55	.98	SEİBÖ_12	4,45	.61
İKÖ_13	204	3,91	.83	SEİBÖ_13	4,43	.57
İKÖ_14	204	3,68	1,05	SEİBÖ_14	4,40	.57
İKÖ_15	204	4,01	.81	SEİBÖ_15	4,13	.81
İKÖ_16	204	3,94	.79	SEİBÖ_16	4,22	.71
İKÖ_17	204	3,89	.85	SEİBÖ_17	4,30	.58
İKÖ_18	204	3,93	.86	SEİBÖ_18	4,24	.66
İKÖ_19	204	3,75	.95	SEİBÖ_19	4,40	.60
İKÖ_20	204	3,71	.96	SEİBÖ_20	4,48	.59
İKÖ_21	204	3,70	.99	SEİBÖ_21	4,60	.55
İKÖ_22	204	3,73	.89	SEİBÖ_22	4,63	.58
İKÖ_23	204	3,72	.94	SEİBÖ_23	3,64	.68
İKÖ_24	204	3,87	.94			
Ort_İKÖ	204	3,64	.68	Ort_SEİBÖ	4,35	.42

Yukarıdaki Tablo-3'ün değerler incelendiğinde öğretmenlerin iletişim kaygısı ölçeğinin ss=.68, aritmetik ortalamasının ise $\bar{X}$ =3,64 olduğu görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine göre iletişim kaygılarının “çok katılıyorum” düzeyinde olduğu söylenebilir. Katılımcıların iletişim kaygısı ölçeğinde en fazla İKÖ_15 (Diyalog kurma esnasında genellikle sınırlı ve gerginimdir. $\bar{X}$ =4,01) maddesi; en az ise İKÖ_2 (Grup tartışmalarına katılırken kendimi genellikle rahat hissederim. $\bar{X}$ =2,80) maddesine katıldıkları ortaya çıkmaktadır. Buna göre öğretmenlerin grup tartışmalarına katılmaktan kaçınmadıkları ancak diyalog kurma esnasında sınırlı ve gergin oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde SEİBÖ'nün standart sapma değerinin ss= .42 aritmetik ortalamasının ise $\bar{X}$ =4,35 olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre katılımcıların sınıf içi etkili iletişim becerilerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde olduğu ifade edilebilir. Katılımcıların SEİBÖ'de en yüksek ortalama sahip olan maddesinin SEİBÖ_22 (Öğrencilerimle, “kişisel alan (mahrem alan)” mesafesini koruyarak iletişim kurarım $\bar{X}$ =4,63)en düşük ortalamaya sahip olan maddesinin ise SEİBÖ_9 (Akıcı konuşurum $\bar{X}$ =4,10) olduğu görülmektedir. Bu değerler yorumlandığında ise öğretmenlerin sınıf içi etkili iletişimde en çok öğrencilerin mahrem alanına dikkat ederek iletişim kurdukları ancak akıcı konuşmalarda ise diğer maddelere oranla daha az katıldıkları görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmada incelenen ikinci alt probleme istatistiksel sonuçlarını ortaya çıkarmak amacıyla uygun analiz tekniğini belirlemek için “Homogeneity of Variances Test (Levene's)” testi yapılmış olup sonuçlar aşağıdaki tabloya çıkartılmıştır.

Tablo – 4 Homogeneity of Variances Test (Levene's)

Ölçekler	Değişkenler	F	p
İKÖ	Cinsiyet	11.2	.001*
	Eğitim Durumu	4.41	.030
	Medeni Durum	20.9	.001*
SEİBÖ	Cinsiyet	10.3	.002*
	Eğitim Durumu	5.75	.001*
	Medeni Durum	5.05	.002*

Araştırmanın yöntem kısmında her iki ölçek için yapılan normallik testinde dağılımların homojen dağılım göstermesine karşın, iki ölçeğimizin demografik değişkenlerine yapılan Homogeneity of Variances Test (Levene's) testi sonuçlarına göre ise sadece İKÖ'nün "eğitim durumu" değişkeninde gruplar arası varyansın homojen dağıldığı ($p=.30$ değerleri $p>.05$ 'ten büyük olduğundan); her iki ölçeğin incelenen diğer tüm değişkenlerinde ise ($p=.001$, $p=.001$, $p=.002$, $p=.001$ ve $p=.002$ değerleri $p<.05$ 'ten küçük olduğundan) gruplar arası varyansın homojen dağılmadığı saptanmıştır. İstatiksel sonuçlara göre İKÖ "Cinsiyet, Medeni Durum" ve SEİBÖ'nün ise tüm demografik değişkenlerine non-parametrik testler uygulanması; İKÖ'nün "Eğitim Durumu" değişkenine ise parametrik testler uygulanması kararlaştırılmıştır. Demografik değişkenlerin iki farklı kategoriden oluşmasından kaynaklı parametrik testler için "t-testi"; non-parametrik testler içinse "Mann Whitney U" testinin uygulanması kararlaştırılmıştır. Ayrıca anlamlılık derecesini belirlemek için ise Cohen-d hesaplaması yapılmıştır. Cohen-d hesaplaması sonucunda .02 küçük, .05 orta, .08 geniş olarak açıklanmaktadır.

Tablo – 5 Independent Samples T-Test - Mann-Whitney U

Ölçekler	Değişkenler	Katılımcılar	N	Mean	Median	SD	SE	p
İKÖ	Cinsiyet	Erkek	114	3.71	3.75	.55	.05	.66
		Kadın	90	3.56	3.79	.81	.08	
	Medeni Durum	Bekar	30	3.70	3.79	.60	.04	.15
		Evli	174	3.33	3.67	.99	.18	
SEİBÖ	Cinsiyet	Erkek	114	4.31	4.26	.38	.03	.10
		Kadın	90	4.40	4.57	.46	.04	
	Eğitim Durumu	Lisans	190	4.36	4.35	.42	.03	.12
		Yüksek Lisans	14	4.19	4.26	.26	.07	
	Medeni Durum	Bekar	30	4.36	4.30	.40	.03	.69
		Evli	174	4.31	4.38	.51	.09	

İki ölçeğin gruplar arası varyans dağılımının normal dağılım göstermediğinden dolayı değişkenlere Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Tabloda yer alan istatiksel sonuçlara göre iki ölçeğin hiçbir değişkeninde anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p=.66$, $p=.15$, $p=.10$, $p=.12$, $p=.69$ değerleri $p>.05$ 'ten büyük olduğundan)

Tablo – 6 Independent Samples T-Test

Ölçekler	Değişkenler	Katılımcılar	N	Mean	Median	SD	SE	p
İKÖ	Eğitim Durumu	Lisans	190	1.95	2.08	.36	.13	.10
		Yüksek Lisans	14	2.39	2.25	.69	.07	

Gruplar arası varyansın homojen dağılan tek değişken İKÖ'nün "eğitim durumu" değişkenine yapılan t-testi istatiksel sonuçlarına göre anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir ($p=.10$ değerleri $p>.05$ 'ten büyük olduğundan)

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu sorusunda öğretmenlerin iletişim kaygılarıyla sınıf içi etkili iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığıyla pearson korelasyon analizi yapılmış olup sonuçlar aşağıdaki tabloya çıkartılmıştır.

Tablo – 7 Pearson Korelasyon Analizi

	SEİBÖ
İKÖ	-.39*

Pearson korelasyon analizinde değişkenler arasında ilişki -1 ila +1 arasında değiştiği kabul edilmektedir. Düzeylerin ise .00-.30 arası düşük düzey; .30-70 orta düzey; .70-1.00 arası ise yüksek düzey olarak ilişkilendirildiği ifade edilmiştir. Bu ifadeler neticesinde tablodaki istatistiksel sonuçlar incelendiğinde öğretmenlerin iletişim kaygılarının sınıf içi etkili iletişim becerilerini negatif yönde $r=-.39$ (orta düzey) oranında ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuçla öğretmenlerin iletişim kaygıları arttıkça oranında sınıf içi iletişim becerilerinin azalacağı anlaşılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma soruları ile ilgili sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

1- Birinci Alt Problem ile İlgili Sonuçlar:

Bu alt problemde İKÖ ve SİBEÖ ölçme araçlarının istatistiksel olarak değerleri incelenmiş olup bulgular bölümünde yer alan sonuçlara göre öğretmenler İKÖ'ye çok katılıyorum düzeyinde; SİBEÖ'ye ise tamamen katıldıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin iletişim kaygılarında en yüksek değerdeki maddenin “diyalog kurma esnasında gergin oldukları” saptanmıştır. Bu da öğretmenlerin diyalog kurma esnasında kendilerini kaygılı hissettikleri şeklinde yorumlanabilir. En az değere sahip maddenin ise “Grup tartışmalarına katılırken kendimi genellikle rahat hissedirim.” olduğu saptanmıştır. Bu maddenin sonucuna göre ise öğretmenlerin grup tartışmalarından kaçındıkları ve kendilerini rahat hissetmedikleri şeklinde ifade edilebilir.

Öğretmenlerin sınıf içi iletişim becerilerinde ise en çok katıldıkları “Öğrencilerimle, “kişisel alan (mahrem alan)” mesafesini koruyarak iletişim kurarım” maddesi olduğu görülmektedir. Bu maddeyle öğretmenlerin sınıf içinde öğrencilerin kişisel alanlarına özen gösterdikleri anlaşılmaktadır. En az ortalamaya sahip olan maddenin de “Akıcı konuşurum” olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarda akıcı konuşmanın öğretmenlerce dikkat edilmesi gerektiği anlaşılabilir.

Araştırmanın konusu için yapılan literatür taraması sonucunda her iki konunun bir arada yapıldığı bir araştırmanın olmadığı görülmektedir. Bu da araştırmanın bu yönüyle özgün bir araştırma olduğunu göstermektedir. Ancak ayrı başlıklar halinde yapılan tarama neticesinde Taşdemir ve Taşdemir (2020) tarafından yapılan araştırma da aynı ölçme aracı kullanılmış olup araştırmanın genel ortalamasının çalışmayı destekler nitelikte sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Dilber ve Akhan (2019), Çetinkaya ve Alparslan'ın (2011) Genç ve Kalafat (2010) iletişim becerileriyle ilgili yaptıkları araştırmalarda araştırmayı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

2- İkinci Alt Problem ile İlgili Sonuçlar:

Araştırmanın bu alt probleminde İKÖ ve SEİBÖ'nün “cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu” değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığı araştırılmış olup, herhangi anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Bu sonuçla katılımcıların, araştırılan değişkenlerde hem fikir oldukları sonucu göstermektedir. Literatür araştırması öğretmenlerin iletişim kaygılarının sınıf içi etkili iletişim becerileriyle ilgili bir araştırma olmadığı saptanmıştır. Farklı başlıklar altında yapılan tarama sonucunda Gencer, (2018) ile Taşdemir ve Taşdemir (2020) araştırmalarıyla benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir.

3- Üçüncü Alt Problem ile İlgili Sonuçlar:

Araştırmanın bu alt probleminde öğretmenlerin iletişim kaygıları ile sınıf içi etkili iletişim becerileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan Pearson korelasyon analizinde negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-.39$). Bu sonuçla öğretmelerin iletişim kaygısı azaldıkça sınıf içi etkili iletişim becerilerinin artabileceği şeklinde ya da tam tersi iletişim kaygısı arttıkça sınıf içi etkili iletişim becerileri azalabileceği şeklinde de yorumlanabilir. Literatür taramasında ise bu konuların birlikte araştırma yapılmadığı görüldüğünden kıyaslama yapılamamıştır.

Öneriler

Öğretmenlerin İKÖ ölçme aracındaki en az değere sahip olan maddesi (Grup tartışmalarına katılırken kendimi genellikle rahat hissedirim.) dikkate alındığında grup tartışmaları konusunda destek olunması önerilmektedir.

SEİBÖ ölçme aracıda yer alan en az değere sahip olan maddesinden (Akıcı konuşurum.) yola çıkılarak öğretmenlere akıcı konuşma konusunda seminerler verilmesi ve desteklenilmesi gerektiği önerilmektedir.

Araştırmının son alt probleminde elde edilen sonuçla öğretmenlerin iletişim kaygılarının azaltılması gerekmektedir. Bu konuda uzman kişilerce seminer verilip öğretmenlerin sınıf içi etkili iletişim becerilerinin artması adına iletişim kaygılarına çözüm önerileri sunulmalıdır.

Kaynakça

- Bilim ve Sanat Terimleri Ana Sözlüğü (2013, Eylül 15). <https://tdk.gov.tr/>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Sınavlar üzerine düşünceler. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), (345-356).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Claydon, L. S. (2015). Rigour in quantitative research. *Nursing Standard*, 29(47), 43. doi:<http://dx.doi.org/10.7748/ns.29.47.43.e8820>
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve Davranışı. Psikolojinin Temel Kavramları*. 28.basım. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çakmak, V. (2018). *İletişim Kaygısı ve Sosyal Medya*. Eğitim Yayınevi. https://www.academia.edu/35985426/%C4%B0leti%C5%9Fim_Kayg%C4%B1s%C4%B1_ve_Sosyal_Medya
- Çetinkaya, Ö., & Alparslan, A. M. (2011). Duygusal zekânın iletişim becerileri üzerine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(1), 363- 377. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sduiibfd/issue/20825/222980>
- Dilber, F. & Akhan, O. (2019). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(17), 473-493. <https://doi.org/10.33692/avrsyad.590721>
- Freud, S. (1994). *Psikanaliz Üzerine*. (7. Bs.). (A. A. Öneş, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Gencer, Z. T. (2018). Sosyal medya kullanımının iletişim kaygısı bağlamında değerlendirilmesi. *Seçuk İletişim*, 11(2), 21-34. <https://doi.org/10.18094/josc.412915>
- Genç, Z., ve Kalafat, T., (2010). Öğretmen adaylarının empatik becerileri ile problem çözme becerileri. *Kurumsal Eğitim Bilim*, 3(2), 135-147. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/304145>
- Gülbahar, B., & Aksungur, G. (2019). Sınıf içi etkili iletişim becerileri algı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 437-462. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/39596/338287>
- Gürgen, H. (1977). *Örgütlerde iletişim kalitesi*. İstanbul: Der Yayınları .
- Işık, M., & Biber, L. (2010). *İletişim, iletişim süreci ve iletişim çeşitleri, genel ve teknik iletişim*. Ed. M. Işık. Konya: Eğitim Akademi.
- Lasswell, H.D. (2007). The structure and function of communication in society. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 24, 215-228.

<https://marketing-course.ru/wp-content/uploads/2018/11/Lasswell.pdf>

Karagöz, Y. (2010). Nonparametrik tekniklerin güç ve etkinlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 18-40. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esosder/issue/6147/82524>

McCroskey, J. (1977). Classroom Consequences of Communication Apprehension. *Communication Education*, <https://www.jamesmccroskey.com/publications/073.pdf>

Mutlu, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*. Sofos Yayınları. 27-33.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. & Ullman, J. B. (2007). *Using Multivariate Statistics* (Vol. 5). Boston, MA: Pearson. [https://www.scirp.org/\(Iz5mqp453edsnp55rrgict55.\)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2683053](https://www.scirp.org/(Iz5mqp453edsnp55rrgict55.)/reference/referencespapers.aspx?referenceid=2683053)

Sim, J., & Wright, C. (2000). *Research in healthcare: Concepts, Designs and Methods*. Andover: Cengage Learning.

Taşdemir, İ., & Taşdemir, H. (2020). Öğretmenlerin sınıf içi iletişim algısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 110-131. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mkuefder/issue/58700/781835>

Introduction

Communication is a concept that human beings need most in order to express themselves and give meaning to their lives. In addition, communication is one of the most important tools that human beings have used, verbally and non-verbally, since their birth until today. That's why it has been used as a research subject by many researchers. Although apprehension is not a research subject as old as communication, it has been understood in the literature research that it is an element that triggers communication positively or negatively in today's world where human psychology is important.

This study was conducted to examine the relationship between teachers' communication apprehension and effective classroom communication skills, according to teachers' opinions . This research, which is a quantitative study, was designed in a descriptive survey model. The population of the research consists of teachers working in kindergartens, primary schools, secondary schools and high schools affiliated with the Ministry of Education in the 2019-2020 academic year. "Communication Anxiety Scale (İKÖ-24)", "Effective Classroom Communication Skills Perception Scale (SEİBÖ-23)" and "Personal Information Form (prepared by researchers)" were used as data collection tools in the research. As a result of the research, it was seen that the relationship between teachers' communication concerns and effective communication skills in the classroom was "negatively $r = -.39$ (medium level). No significant differences were detected in demographic variables.

The aim of the research is to reveal the relationship between the communication apprehension of teachers working in official institutions of the state and their effective communication skills in the classroom. It also aims to reveal the level at which teachers perceive their communication concerns and effective communication skills in the classroom and whether they change according to demographic variables or not. For these purposes, answers to the following questions were sought in the research.

1. What are the levels of teachers' Communication Concerns and Effective Classroom Communication Skills, according to the participants' opinions?
2. Are there statistically significant differences in Teachers' Communication Concerns and Perceptions of Effective Communication Skills in the Classroom according to the participants' gender, marital status and education level variables?

3. What is the level of relationship between Teachers' Communication Concerns and Effective Classroom Communication Skills and is there a significant difference?

Method :

In this study, the descriptive survey model, which is one of the quantitative research methods, was used. In this study; information consent form, personal information forms prepared electronically; "Communication Anxiety Scale (İKÖ-24)" and "Effective Classroom Communication Skills Perception Scale (SEİBÖ-23)" measurement tools were used as data collection tools.

The research was analyzed using descriptive survey model with quantitative research methods, based on data collected from 204 teachers, and calculated with JAMOVI statistical software. Two different measurement tools named "Communication Anxiety Scale (İKÖ-24)" and "Effective Classroom Communication Skills Perception Scale (SEİBÖ-23)" were used in the research.

Results :

1- Results Regarding the First Sub-Problem:

In this sub-problem, the statistical values of the OIC and SIBES measurement tools were examined, and according to the results in the findings section, it was seen that the teachers were at the level of strongly agreeing with the OIC; they fully participated in SIEBÖ .

2- Results Regarding the Second Sub-Problem:

In this sub-problem of the research, it was investigated whether there was a significant difference according to the "gender, marital status and educational status" variables of OIC and SEİBS , and it was determined that there was no significant difference.

3- Results Regarding the Third Sub-Problem:

In this sub-problem of the research, the relationship between teachers' communication concerns and effective classroom communication skills was investigated. In the Pearson correlation analysis, it was determined that there was a negative relationship ($r = .39$). This result can be interpreted that 'as the teachers' communication apprehension decrease, their communication skills may increase, or conversely, as the communication apprehension increase their effective communication skills in the classroom may decrease.